

УДК 930.1:94(477).154

Г. Д. Клинова-Дацюк

КОНФЕРЕНЦІЇ ІСТОРИЧНИХ ГРУП В УКРАЇНСЬКІЙ ВІЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАУК У НІМЕЧЧИНІ В 1946–1947 рр.

У статті висвітлено ключові питання, які обговорювалися на конференціях історичних груп в Українській вільній академії наук, активними учасниками яких були відомі вчені Дмитро Дорошенко, Борис Крупицький, Олександр Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко, Петро Курінний, Михайло Міллер та інші. Доведено, що найбільше досліджень присвячено проблемам трипільської культури, етногенезу українського народу, добі гетьмана Івана Мазепи, цивілізаційній приналежності України тощо.

Ключові слова: Українська вільна академія наук, група передісторії та ранньої історії, історична група, наукова конференція.

У роки Другої світової війни значна частина українських науковців та політичних діячів залишили Україну, щоб уникнути переслідувань з боку радянської влади. Вони переїхали переважно до Німеччини та Австрії, більшість з них опинилася в таборах переміщених осіб (т. зв. “таборах Ді-Пі”, від англomовного терміна “displaced persons camps”), в яких розгорнули широкомасштабне наукове, релігійне та культурне життя. У нелегких умовах існування й загрози репатріації серед українських вчених виникла ідея заснувати в еміграції єдину наукову установу, яка б об’єднала всіх науковців, що опинилися за межами батьківщини. Таким чином, 16 листопада 1945 року відомими українськими вченими Дмитром Дорошенком, Леонідом Білецьким, Петром Курінним, Володимиром Міяковським, Володимиром Державиним, Віктором Петровим, Левком Чикаленком та Дем’яном Горняткевичем було створено Українську вільну академію наук (УВАН) як головну спадкоємицю, ліквідованої Всеукраїнської академії наук. Згідно з постановою президії Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині від 4 червня 1946 р. УВАН була визнана за центр наукової роботи в еміграції, оскільки навколо неї відбулося об’єдналися учених різних поколінь і зацікавлень.

В українській історіографії існують дослідження, в яких міститься загальна інформація про наукові конференції в УВАН, зокрема в працях діаспорних вчених Василя Плюща [1], Марка Антоновича [2], Василя Омельченка [3], Олександра Архімовича [4], Ярослава Рудницького [5], відомого сучасного історика Алли Атаманенко [6]. Діяльність наукових установ та вищих шкіл у Німеччині в Ді-Пі період охарактеризовано у працях видатного історика Любомира Винара [7;8]. Відома київська дослідниця Ольга Ковалевська спробувала реконструювати зміст збірника наукових праць, присвяченого гетьману І. Мазепі, який планували видати у 1949 р. [9].

Однак поза увагою вчених залишилися організація історичними групами УВАН наукових конференцій у 1946-1947 рр., їх проблематика та учасники.

У листопаді 1945 р. було прийнято тимчасове положення про УВАН, згідно з яким її члени об’єднувалися у групи, результати своєї наукової роботи представляли на зборах академії, конференціях окремих груп і спільних [10, арк. 6]. У 1947 року УВАН складалася з вісімнадцяти наукових груп, зокрема: передісторії та ранньої історії з допоміжними науками, історії та теорії літератури, мовознавства, історичної, орієнталістичної, суспільно-економічної, мистецтвознавчої, зоології, педагогіки і психології, біологічної, ботанічної, книгознавчої, математично-фізичної, етнографії та фольклору, філософської, медичної, географії, геології [1, с. 15].

З перших місяців існування академії виникло питання про видання “Бюлетеня”, який би подавав найважливішу інформацію про її функціонування. Він виходив з 20 січня 1946 р. до 1947 р. циклостилем, вміщував конспекти доповідей вчених на наукових форумах установи. З липня 1946 р. і до 1948 р. включно за редакцією відомого дослідника, архівіста Володимира Міяковського друкувався циклостилем способом на правах рукопису “Літопис УВАН”, на сторінках якого опубліковано переважно звіти з діяльності академії, матеріали до дискусій та хроніку. У Німеччині було видано вісім чисел “Літопису”, сім з яких є неопубліковані, окрім четвертого [11]. За допомогою цих джерел можна детально відтворити діяльність структурних підрозділів академії, визначити основні напрями і проблематику наукових досліджень членів УВАН.

5 грудня 1945 р. в УВАН було створено першу групу в складі академії – передісторії та ранньої історії з допоміжними науками, яку тимчасово очолив Петро Курінний. До її складу входили відомі історики та археологи Дмитро Дорошенко, Вадим Щербаківський, Ярослав Пастернак, літературознавець Леонід Білецький, мистецтвознавець Володимир Січинський та інші [12]. Згідно з положення про наукову установу від 25 квітня 1945 р. створена група в академії мала план роботи, затверджений нарадою керівних членів. Провідним напрямом діяльності груп у 1946-1947 рр. було організація та проведення конференцій з актуальних питань науки, на яких відбувалося обговорення важливих тем, що сприяло її поступу. Позитивний вплив на розвиток науки мали й наукові дискусії в ході конференцій, обговорення доповідей, тому що уточнювалися окремі аспекти, з’являлися нові точки зору. Погоджуємося з твердженням відомих харківських дослідників С. Посохова та О. Чалої, що проведення симпозіумів, конференцій, круглих столів, де відбувається обмін думками, дозволяє розширити кругозір учених і створює умови для появи нових,

часом несподіваних ідей та теорій в ході діалогу або дискусії [13, 169]. Перші два роки діяльності УВАН (1946-1947 рр.) були найбільш плідними, оскільки відбулося 50 наукових конференцій, 6 – з яких, організовані історичними групами.

Перший науковий форум в академії провели члени групи передісторії та ранньої історії 25-28 січня 1946 р. в Аугсбурзі [14, арк. 3]. Його роботу розпочав Д. Дорошенко доповіддю на тему: “Справи організації української науки”, в якій окреслив умови та можливості її розвитку в еміграції. Далі П. Курінний підсумував наукові здобутки в археологічних дослідженнях за 25 років, Д. Горняткевич розповів про новітні писанки Сокальщини, демонструючи їх. В ході конференції працювали дві секції: передісторії та ранньої історії. Подамо декілька застережень щодо періодизації та термінології давньої історії в діаспорній історіографії. Передісторією називали дописемну добу (до I тис. до н.е.), а ранньою – період до виникнення першої східнослов'янської держави – Київська Русь. У сучасній українській історіографії немає чітко встановленої назви цієї доби та її хронологічних меж. В узагальнюючих працях передісторія або праісторія охоплює період від найдавніших часів до утворення Київської Русі, у межах якої виділяють дописемну історію або первісну добу (первісне суспільство). [15]. К. Бунятян, один з авторів першого тому п'ятнадцятитомної серії “Україна кризь віки”, передісторією вважає період до появи людини, коли розпочалася власне історична доба [16, с. 16].

Учасники секції передісторії виголосили доповіді, присвячені особливостям кераміки трипільців (Л. Чикаленко), їх хатобудування (Б. Безвенглінський) тощо. М. Антонович охарактеризував торговельні відносини Скіфії та Єгипту. Члени секції ранньої історії обговорили культурні зв'язки Київської Русі із Західною Європою (Н. Полонська-Василенко), особливості будівництва і тематику фресок Софіївського собору в Києві (О. Повстенко, П. Курінний). Великий інтерес викликала доповідь Д. Горняткевича про українські розписи в польських храмах Ягелонської доби, яка ґрунтувалася на музейній та архівній праці вченого. Політичні події Галицько-Волинського князівства у 1290-1340 рр. висвітлив дослідник В. Мацяк. Під час роботи конференції було обрано постійний керівний склад групи: голова – В. Щербаківський, заступник – Л. Чикаленко, вчений секретар – М. Антонович.

9 листопада 1946 р. в Аугсбурзі відбувся другий форум групи передісторії, присвячений різноманітним актуальними проблемам давньої доби [17, арк. 3]. Вступну доповідь виголосив П. Курінний, в якій подав огляд діяльності групи з січня – до листопада цього року. Інші учасники форуму, зокрема М. Міллер говорив про палеоліт Надпоріжжя, Л. Чикаленко – розвиток орнаменту в культурі спіральмеандрової кераміки Чехії та Західної Німеччини, В. Петров – проблеми вивчення латенської культури в Україні, П. Курінний – основні етапи розвитку археологічного знання на Україні.

Отже, робота двох форумів групи передісторії та ранньої історії не мали чітко окресленої тематики. Учасники обговорювали питання з доби давньої та середньовічної історії, переважно особливості культурного розвитку українських земель.

Велику увагу члени групи передісторії та ранньої історії приділили дослідженню пам'яток трипільської культури. Особливості керамічного виробництва, жителі трипільців обговорювалося на конференції, що відбулася 17-18 серпня 1947 р. в Ашафенбурзі [18, арк. 13]. Доповіді виголосили: М. Міллер “Трипільська культура на Запоріжжі”, Я. Пастернак “Паскова кераміка”, Н. Кордиш “Тип трипільських поселень” та “Трипільська культура Донеччини”, П. Курінний “Трипільська культура Лівобережжя та Приднілля” та “Періодизації трипільської культури”. Звернення до Трипілля було зумовлено, тим що дослідження пам'яток цієї культури в УРСР не знаходило схвальних відгуків. Незважаючи на це, в Києві протягом 1939-1941 рр. було проведено чотири археологічні конференції, дві з яких було присвячено проблемам трипільської культури. В ході роботи останньої, яка відбулася у січні 1941 р., вперше за 20 років зібралися разом дослідники, котрих раніше розділяв кордон. Вони розглядали пам'ятки неоліту, енеоліту, доби бронзи на території України [19]. У тому ж році було видруковано першу і єдину україномовну науково-популярну працю Т. Пасек “Трипільська культура”, в якій підбито підсумки довоєнних археологічних досліджень.

У радянській історіографії применшувалось минуле українського народу, тому при вирішенні проблеми етногенезу українців діаспорні дослідники зверталися до пам'яток трипільської культури. Історик та літератор Віктор Петров у праці “Походження українського народу” [20] та доповіді “Початки української нації у світлі археологічних матеріалів” зауважив, що в етногенетичних процесах, які виявилися в сполученні культур трипільської і шнурової кераміки, на межі між другим та першим тисячоліттям перед Різдом Христовим і криються коріння української нації [14, арк. 4]. Першовідкривач культури в Україні Вікентій Хвойка вважав їх племена протослов'янами-арійцями тобто автохтонами. Відомий історик Н. Яковенко зазначила, що саме його концепція склала підґрунтя для поширення “трипільського міфу”. Вона відкинула припущення, що трипільська доба – це безпосередні витоки України, а мова трипільців – це праматір індоевропейських мов. Нині більшість вчених схильється до ідентифікації трипільців із середземноморською расою [21, 16].

6 липня 1946 р. зі складу передісторії та ранньої історії відокремилася історична група у складі 22 членів. Її керівником було вибрано Д. Дорошенка, заступником – Б. Крупницького, вченим секретарем – В. Мацяка. Дійсними членами обрали М. Андрусяка, І. Витановича, В. Дубровського, Й. Скрутеня, М. Чубатого, О. Шульгина та А. Яковлева [22, арк. 5]. Вчені визначили основні напрями роботи групи, а саме: пошук українських історичних джерел у німецьких архівах та бібліотеках, організація наукової конференції, присвяченої гетьману І. Мазепі та інших форумів, видання наукових праць. У той же день відбулася перша конференція, на якій обговорили різноманітні наукові проблеми. Її відкрив президент УВАН Дмитро

Дорошенко доповіддю “Праця українських істориків на еміграції”, в якій подав детальну характеристику й оцінку науково-дослідної роботи вчених та наукових установ у різних еміграційних осередках за 1920-1945 рр. Вчений підкреслив, що дослідження українських істориків Симона Наріжного, Бориса Крупницького, Ілька Борщака, Домета Оляничина ґрунтуються на джерельних матеріалах західноєвропейських архівів і становлять вагомий внесок в українську історичну науку.

Методологічні проблеми української історії охарактеризував Б. Крупницький. Він визначив шляхи розвитку історичної науки в еміграції, роль і значення європейських архівів, порівняв процес розвитку європейської та української історіографії у XIX – першій половині XX ст. Особливу увагу Б. Крупницький приділив методам історичних досліджень, зокрема генетичному та порівняльно-соціологічному. На думку Б. Крупницького, генетичний метод використовували вчені-народники (В. Антонович та М. Грушевський), бо завдяки йому можна було встановити безперервність українського історичного процесу. Порівняльно-соціологічним методом, як зауважив вчений, послуговувалися вчені-державники, насамперед В. Липинський. В основному як зауважив вчений, означає для нас сьогодні виступ з меж локальності і своєрідного провінціалізму в історіографічній сфері [23, арк. 6].

Поширення використання порівняльно-соціологічного методу дослідник пов’язує з необхідністю інтеграції української історичної науки в загальноєвропейський та світовий процес. У 1946 р. було надруковано повну версію праці Б. Крупницького “До методологічних проблем української історії” [24]. Зазначена праця викликала наукові дискусії щодо шляхів та засад розвитку повоєнної національної історіографії, в яких взяли участь В. Мацяк, В. Петров, Л. Окіншевич.

Відомий історик Наталія Полонська-Василенко виголосила доповідь на тему: “Вивчення історії Південної України в XX ст.”. В той час в еміграції Наталія Дмитрівна була єдиним дослідником історії Південної України XVIII ст. і водночас була позбавлена доступу до джерел. У доповіді вчена охарактеризувала внесок відомих дослідників А. Скальковського, М. Слабченка, Т. Макаревського, Е. Загоровського в дослідження історії Південної України. Праці цих дослідників, зауважила Н. Полонська, виважно доводили, що Південна Україна є також частиною великої України, як і Правобережна чи Лівобережна [25, арк. 8]. З доповідями виступили також О. Оглоблин “Історія Русов” (з нагоди 100-річчя видання), В. Мацяк “Деякі проблеми в досліді найдавнішої доби (VII – XIV)”, О. Прицак “Жванецьке перемир’я (1653 р.) за турецьким хроністом Наїмою” та С. Жук “Український Петербург і його роля в будівництві української держави”.

Таким чином, перший науковий форум історичної групи УВАН не мав чітко окресленої тематики, але вчені порушили важливі питання методології історичної науки, історіографії історії Південної України, авторства “Історії Русів”, які потребували уточнення та колективного обговорення.

Особливу увагу українські історики різних хвиль еміграції приділили дослідженню доби Івана Мазепи, що було зумовлено існуванням очорненого образу гетьмана та негативної оцінки його діяльності в російській та радянській історіографії. Використовуючи нові джерельні матеріали, що зберігалися в західноєвропейських книгозбірнях та архівах вчені порушували малодосліджені і нині актуальні проблеми цієї доби, зокрема падіння Батурина у 1708 р., налагодження українсько-шведських зв’язків тощо. Постаті гетьмана була присвячена конференція, яка відбулася 11 листопада 1946 р. [26, арк. 24]. Її роботу розпочав Д. Дорошенко доповіддю “Історіографія доби гетьмана І. Мазепи”, в якій проаналізував оцінку діяльності гетьмана у працях М. Костомарова, П. Куліша, В. Антоновича, В. Липинського, М. Андрусика, Б. Крупницького та ін. Одним із актуальних питань на конференції було українсько-шведські зв’язки за гетьманування І. Мазепи. Цю проблему порушив О. Оглоблин. Вчений детально охарактеризував передумови укладення українсько-шведського договору, проаналізував дві концепції майбутнього устрою України (створення Великого Князівства Руського у федеративній системі Речі Посполитої та союз України з Кримом і Туреччиною для боротьби проти Московщини за незалежну Українську державу). Пояснюючи причини та мотиви укладення українсько-шведського договору Мазепою, О. Оглоблин зазначив, що всі документальні дані стверджують, що гетьман прагнув утворення самостійної незалежної, соборної держави, використовуючи для цього міжнародно-політичні суперечності того часу [27, арк. 24].

До проблеми падіння Батурина, яка заперечувалася в дореволюційній, радянській та сучасній російській історіографії звернувся у доповіді Б. Крупницький. Вчений намагався з’ясувати чому шведський король Карл XII змінив свій маршрут Україною і замість Батурина пішов на Новгород-Сіверський і пояснив такий вчинок тим, що цього хотів сам гетьман Мазепа. Дослідник також намагався вирішити проблему чому шведи не надали військової допомоги для оборони гетьманської резиденції. На думку Б. Крупницького, шведи сподівалися, що добре забезпечена фортеця з сильним гарнізоном зможе довгий час протриматися [28, арк. 27]. Д. Оляничин порушив питання анафеми для Мазепи і довів, що вона носила політичний характер [29, арк. 28]. Доповіді також проголосили П. Курінний “Гетьман Іван Мазепа в меморіальних пам’ятниках”, Н. Полонська-Василенко “Мазепа і Палій”, П. Хрущ “Молоді літа гетьмана Івана Мазепи до вибору його на гетьмана”, П. Феденко “Гетьман Мазепа в світлі своєї доби (спроба історичної синтези)”, О. Прицак “Турецькі джерела та роботи до Мазепинської доби”, конспекти яких не опубліковані в “Бюлетені”.

Члени історичної секції, намагаючись гідно відзначити спробу І. Мазепи “відірвати Україну від Москви”, підготували третій том збірника “Мазепа”. Виданням цього збірника українські історики в УВАН прагнули наслідувати традиції попередніх збірників і продовжити працю своїх колег у Польщі, котрі у 1938-1939 рр. опублікували в історичній серії “Праця Українського наукового інституту у Варшаві” збірник “Мазепа”, у двох томах, перший з яких підготовлено до друку в 1938 р. (Т. XLVI. – 161 с.), а другий – на початку 1939 р. (Т.

XLVII. – 117 с.). У цій серії був запланований і третій том на 1939 рік, однак через початок Другої світової війни він був неопублікований. Збірник 1949 р. теж не було видруковано, через брак коштів, складне фінансове становище зумовлене грошовою реформою, відсутністю власної друкарні. Сучасна дослідниця О. Ковалевська вивчила історію збірника та запропонувала свій варіант змісту за виявленими архівними матеріалами [9].

У 1947 р. відбулися зміни у функціонуванні УВАН, які були зумовлені від'їздом її президента Д. Дорошенка до Канади. 28 березня нарада керівних членів академії ухвалила постанову згідно з якою за ним зберігалася зазначена посада, а для управління – створювалося президіальне бюро, яке очолив Л. Білецький. Бюро розробило статут академії, який був опублікований у сьомій частині “Літопису” до обговорення усіма групами. Відповідно до нього УВАН ставала провідною науковою установою в еміграції, поділялася на три відділи, наукова корпорація складалася з дійсних членів, членів-кореспондентів, наукових співробітників, а також передбачалося утворення секцій та інститутів. У цьому ж році історичні групи, як й інші, провели менше наукових форумів, що було зумовлено пріоритетом видавничої справи, труднощами при їх організації, погіршенням матеріального становища таборів тощо.

Більшість конференцій в УВАН було проведено не у головних містах Німеччини, а у периферійних культурних центрах. Свідченням цього є конференція історичної групи на тему: “Україна і Захід” [30, арк. 12], яка відбулася 11-12 липня в Міттенвальді. Місце її проведення неодноразово уточнювали відомі історики Б. Крупницький та О. Оглоблин, була пропозиція перенести в більш віддалене м. Ульм [31;32]. З доповідями виступили Б. Крупницький “Історичні основи європеїзму”, М. Дольницький “Україна в західноєвропейській географічній науці”, П. Курінний “Готи, анти і сармати в світлі археології”, Н. Полонська-Василенко “Україна і Захід в XI – XII ст.”, В. Мацяк “Україна і Захід в XIV ст.”, О. Оглоблин “Український автономізм і Західня Європа в кінці XVIII ст.”, І. Витанович “Проблеми економічних взаємин з Західною Європою в XVIII – XIX ст.”. Планувалося, що матеріали доповідей вийдуть окремим збірником, але через нестачу коштів він не був виданий. На конференції було обговорено проект створення Археографічної комісії, запропонований О. Оглоблиним.

Отже, у 1946-1947 рр. пріоритетним напрямом у роботі історичних груп в УВАН у Німеччині було проведення наукових конференцій, в ході яких обговорювали питання, які в силу політичних причин не могли об'єктивно досліджуватися в радянській Україні. Великий дослідницький інтерес у членів групи передісторії та ранньої історії викликали особливості кераміки трипільців, ареал їх проживання, проблема етногенезу українського народу, культурні зв'язки Київської Русі із країнами Західної Європи. Члени історичної групи значну увагу приділили вивченню діяльності гетьмана Івана Мазепи, цивілізаційні приналежності України тощо.

Джерела та література

1. Плющ В. Короткий нарис історії Української Вільної Академії Наук у Німеччині / В. Плющ // Українські наукові вісті. Інформаційно-науковий Бюлетень Української Вільної Академії Наук у Німеччині. – Серпень 1970 – січень 1971. – Ч. 1-2. – С. 5–32.
2. Антонович М. 50-річчя Української вільної академії наук / М. Антонович // Науковий збірник (1945–1950–1955). – Нью-Йорк, 1999. – Ч. IV. – С. 9–13.
3. Омельченко В. Українська Вільна Академія Наук у Німеччині та Українська Вільна Академія Наук у США (1945–1988) / В. Омельченко // 125-річчя Київської академічної традиції 1861–1986: Збірник. – Нью-Йорк, 1993. – С. 84–105.
4. Архімович О. Українська Вільна Академія Наук в її історичному розвитку / О. Архімович // Ювілейне видання, присвячене двадцятиліттю діяльності (1945–1965). – Нью-Йорк, 1967. – С. 8–15.
5. Рудницький Я. До історії УВАН в Авгсбурзькому періоді / Я. Рудницький // Науковий збірник (1945–1950–1955). – Нью-Йорк, 1999. – Ч. IV. – С. 32–40.
6. Атаманенко А. “Бюлетень” Української Вільної Академії Наук 1946–1947 рр. як джерело до вивчення діяльності УВАН у Німеччині / А. Атаманенко // Вісті УВАН. – Ч. 3. – Нью-Йорк, 2004. – С. 31–45.
7. Винар Л. Відродження українського наукового життя після Другої світової війни: 1945–1952 / Л. Винар // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Історичні науки. – Вип. 9: Матеріали Другої міжнародної наукової конференції “Українська діаспора: проблеми дослідження” / Національний університет “Острозька академія”, Українське історичне товариство, Світова наукова рада при СКУ, Українська американська асоціація університетських професорів. – Острог, 2007. – С. 60–71.
8. Wynar L. Ukrainian Scholarship in Exile: The DP Period, 1945–1952 / L. Wynar. – Kent; Ohio, 1989. – 72 p.
9. Ковалевська О. Збірник “Мазепа”: реконструкція видавничого проекту 1939-1949 років / О. Ковалевська. – К.: Темпора, 2011. – 176 с.
10. Тимчасове положення про Українську Вільну Академію Наук // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 20 січня 1946. – Ч. 1. – Арк. 5–6.
11. Атаманенко А. Літопис Української Вільної Академії Наук про наукові установи / А. Атаманенко // Український історик. – 2001. – Р. XXXVIII. – Ч. 1-4 (148-151). – С. 179–194.
12. Організація групи передісторії та ранньої історії з допоміжними науками // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 20 січня 1946. – Ч. 1. – Арк. 7–8.
13. Посохов С. Наукове співтовариство / С. Посохов, О. Чала // Історіографічний словник. Навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів. – Харків: Харківський університет ім. В.Н. Каразіна, 2004. – С. 168-171.
14. Конференція групи передісторії та ранньої історії УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Лютий 1946. – Ч. 2. – Арк. 3–6.
15. Бойко О. Історія України / О. Бойко. Навчальний посібник. 3 видання, виправлене і доповнене. – К.: Академвидав, 2006. – 688 с.
16. Бунятян К. На світанку історії. Україна крізь віки / К. Бунятян, В. Мурзін, О. Симоненко. – К., 1998. – Т. 1. – 336 с.

17. Друга наукова конференція групи перед та ранньої історії УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 3–4.
18. Наукові конференції УВАН // Літопис УВАН. – Авгсбург, 1947. – Ч. 7. – Арк. 12–13.
19. Паралельне трипільознавство [Електронний ресурс] // Режим доступу www.allians-yug.com.ua / Paralelne-tripilleznastvo 1920-1940 гг.
20. Петров В. Походження українського народу / В. Петров. – Регенсбург, 1947. – 78 с.
21. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття / Н. Яковенко. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.
22. Перша наукова конференція історичної групи УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 5–6.
23. Крупницький Б. До методологічних питань української історії / Б. Крупницький // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 6 – 7.
24. Крупницький Б. До методологічних проблем української історії / Б. Крупницький. – Авгсбург, 1946. – 23 с.
25. Полонська Н. Вивчення історії Південної України в XX ст. / Н. Полонська // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – Серпень-вересень 1946. – Ч. 8-9. – Арк. 8–10.
26. Друга конференція історичної групи УВАН // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 24–25.
27. Оглоблин О. Українсько-шведський союз 1708 року / О. Оглоблин // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 25–26.
28. Крупницький Б. Проблема упадку Батурина / Б. Крупницький // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 26–27.
29. Оляничин Д. Про жертволюбність і добродійство Івана Мазепи супроти рідної церкви та його анатему з боку російського синоду / О. Оглоблин // Бюлетень Української Вільної Академії Наук. – 1947. – Ч. 11-12. – Арк. 27–28.
30. Наукові конференції УВАН // Літопис УВАН. – Авгсбург, 1947. – Ч. 7. – Арк. 12–13.
31. Лист Б. Крупницького до О. Оглоблина від 12 червня 1947 р. // Архів Українського історичного товариства. – Фонд С. – Опис 3. – Спр. 2
32. Лист Б. Крупницького до О. Оглоблина від 26 червня 1947 р. // Архів Українського історичного товариства. – Фонд С. – Опис 3. – Спр. 2.

Klynova-Datsiuk G. D. Conferences of historical groups in Ukrainian Free Academy of Science in Germany in the 1946-1947

In the article highlights the key issues discussed at conferences historical groups in the Ukrainian Free Academy of Sciences, active participants were well-known scientists Dmytro Doroshenko, Borys Krupnytskyi, Alexander Ohloblyn, Natalia Polonska-Vasylenko, Peter Kurinnyi, Michael Miller and others. It is proved that most research is devoted to the problems of Tripoli culture, ethnogenesis of the Ukrainian people, time of Hetman Ivan Mazepa, Ukraine civilizational affiliation etc.

Key words: Ukrainian Free Academy of Sciences, a group of prehistory and early history, historical group, scientific conference.

Клинова-Дацюк Г. Д. Конференции исторических групп в Украинской свободной академии наук в Германии в 1946 – 1947 гг.

В статье освещены ключевые вопросы, которые обсуждались на конференциях исторических групп в Украинской свободной академии наук, активными участниками которых были известные ученые Дмитрий Дорошенко, Борис Крупницкий, Александр Оглоблин, Наталья Полонская-Василенко, Петр Куринный, Михаил Миллер и другие. Доказано, что более всего исследований было посвящено проблемам трипольской культуры, этногенеза украинского народа, эпохи гетмана Ивана Мазепы, цивилизационной принадлежности Украины.

Ключевые слова: Украинская свободная академия наук, группа преедистории и ранней истории, историческая группа, научная конференция.